

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo l gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino sprejema I. Krajec v Novem Mestu, dopise pa uredništvo.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Po volitvah.

Z veseljem poročamo, da so se deželnozborske volitve na Kranjskem za našo katoliško-narodno stranko zvršile prav ugodno. Dne 21. novembra je zmagalo v kmečkih občinah vseh 16 naših kandidatov. S tem se je stevalo katoliško narodnih poslancev v deželni zbornici pomnožilo za štiri, ker poprej smo jih imeli le 12. Naši poslanci so: v ribniško-kočevskem okraju gg. Karol Klun, kanonik in državni poslanec ter Primož Pakiž, posestnik v Sodražici; v litijsko-trebanjskem okraju gg. dr. Fran Papež, odvetnik v Ljubljani, dr. Ign. Žitnik, kurat v Ljubljani in Fran Košak, posestnik na Grosupljem; v novomeško-krškem okraju g. Viljem Pfeifer, posestnik v Krškem in državni poslanec; na Belokranjskem g. Fran Schweiger, župnik na Radovici, v ljubljanski okolici gg. Fran Povše, vpokojeni vodja in drž. poslanec ter Gabrijel Jelovšek, župan na Vrhniku; v kamniško brdskem okraju g. Tomaž Kajdiž, dekan v Moravčah; v radovljickem okraju g. Ivan Ažman, župnik v Gorjah; v kranjsko-loškem okraju gg. Oton Detela, deželni glavar in Andrej Kalan, stolni vikarij v Ljubljani; v

idrijsko-vipavskem okraju g. Manj Lavrenčič, posestnik na Vrhpolju; v postojnskem okraju gg. Ivan Modic, posestnik na Blokah in Josip Zelen, posestnik v Senožečah. Starje med njimi so bili izvoljeni jednoglasno.

Ta zmaga se mora res sijajna imenovati, ker v kljub siloviti agitaciji pri volitvah volilnih mož, v kljub hudemu pritisku na volilne može še v dan volitve, v kljub podkupljevanju, napivanju in strašnemu obrekovanju se zavedno kmečko ljudstvo v ogromni večini ni dalo premotiti in zbegati; kakor skala je trdno stalo na svojem mestu. Naših volilcev niso vabile vkupe pijača, pečenka in smodke, temveč le trdno prepričanje o pravi katoliško-narodnih načel. Nasprotniki pa, kolikor jih je bilo tu ali tam, so bili dobro nasičeni in napojeni, če ne drugače, tudi plačani; to jih je vleklo v nasprotni tabor, o kakem prepričanju pri njih ni govora.

25. novembra so bile volitve v mestnih skupinah. Izvoljenih je bilo sedem slovenskih liberalcev in jeden Nemeec. V Ljubljani sta bila izvoljena gg. Ivan Hribar, zastopnik banke „Slavije“ in Peter Grasselli, župan ljubljanski; v Kamniku, Trziču in Radovljici g. Ivan Murnik, ces.

PODLISTEK.

Kočijaž cesarja Karola V.

Prelepo pravico imajo kralji, da smejo deliti milosti, ko je pravica vže izrekla svojo obsodbo.

Solnce pošilja svoje blagodejne žarke vsacemu nikogar se ne izogiba. Ravno tako je v starih časih po Flanderskem in v Brabantu skazoval cesar Karol milost in usmiljenje vsacemu obsojencu, ako je le imel srečo, da je stopil pred milo obličje.

Cesar je prišel v Gent, da bi nehvaležno mesto ostro kaznoval, ker se mu je bilo uprlo. V Gentu je bil Karol rojen, rad se je imenoval genskega meščana, ali ob tej priliki ni dospel v svoje rojstno mesto kot prijazen gospod in dobrotljiv meščan, ampak kot strašno kaznujoč vladar.

Veliko število upornikov je bilo vže izdihnilo na morišču. 5. maja 1540. leta je imel rabeljuov

meč še šestim odsekati glave. Med njimi je bil tudi mlad bogat trgovec Julij.

Julij je imel lepo pobožno sestro Renildo, ki je bila sklenila iti v samostan, ako brat umre pod mečem.

Štiri leta poprej je nekemu mladeniču obljubila, da se z njim poroči, ako brat dovoli. Pa Julij ni dovolil. Zoper sukjarja Martina sicer ni imel nič družega, razven, da je njegova sestra bogata, Martin pa, dasi spreten in vrl, pa vendar le ubog človek.

Žalosten zapusti Martin Gent ter gre po širnem svetu.

Martina pa spozna cesar Karol ter ga vzame za svojega kočijaža.

Cesarski kočijaž je bil takrat drugače več nego dandanes. Kočije so prišle takrat še le v navado. Pariz ima dandanes nad 50.000 kočij, takrat jih v tem velikem mestu ni bilo več nego tri. V teh okornih vozovih vozariti po tedanjih

svetnik; v Kranju in Škofji Loki g. Viktor Globočnik, notar v Kranju; v Idriji g. dr. Danilo Majaron, advokat v Ljubljani; v Postojni, Ložu in na Vrhniki g. Josip Lenarčič, hišni posestnik na Vrhniki, v Novem Mestu, Črnomlju, Metliki, Kostanjevici, Višnji gori in v Krškem g. dr. Ivan Tavčar, advokat v Ljubljani; v Kočevju in Ribnici g. Al. Loy, župan v Kočevju. Tudi v trgovinski zbornici sta bila izvoljena dva naprednjaka, namreč gg. Janko Kersnik, notar na Brdu in Ivan Perdan, trgovec v Ljubljani.

28. novembra so izvolili veleposestniki 10 poslancev; ki so vsi Nemci, med njimi znani odpadnik baron Schwegel, potem Schaffer in drugi, ki slovenski narodnosti niso prijazni.

Tako bo prihodnjih 6 let v krajskem dežel-nem zboru 16 poslancev katoliško narodne stranke; ako prištejemo še prevzv g. knezoškofa, ki imajo virilni glas, jih je vkupe 17 naših Sloveskih liberalcev je 9 in Nemcev 11. Ko bi naša katoliško-narodna stranka dobila le še dva glasova, imela bi v zbornici absolutno večino. Tega pa so se neznansko bali vsi liberalci, slovenski in nemški; zato so vse moči napeli, da so to preprečili. Sloveske radikalne naprednjake so volili tudi najbolj trdi Nemci in vladni uradniki. Je pač res, da „sila kola lomi“. Kadar se gre zoper katoliška načela, takrat so si kmalu najhujši politični sovražniki najboljše prijatelji in zavezniki.

Vse te okoliščine in drugi dogodki, ki so se povodom volitev po mestih dogajali, spričujejo, da so zmage v mestnih skupinah jako dvomljive vrednosti. Zmagoval je denar s pijačo, jedili in smodkami, katerih je dobil vsakdo v izobilju, kdor je z njimi volil. To se ne more utajiti, ker o

gručastih ulicah cesarja, ki je imel putiko, pa ga ne prevrniti, izogibati se v kotastih ulicah, ni bila mala reč, in Martin je bil lahko ponosen na to, da je kočijaž cesarja samega.

Pripeljal je cesarja v Gent.

Močno mu bije srce, ko zagleda mesto; kako mu je tesno in vendar dobro, ko čuje, da Renilda še ni omožena.

Brž se napoti k njej in najde jo zvesto kakor v prejšnjem času. Toda pripravljena je dati mu roko le tedaj, ako brat privoli; ta pa je imel v kratkem umreti na morišču.

Martin gre v ječo. Ali od Julija ne dobi drugega odgovora nego: „Ako mi rešiš žyljenje, dobiš mojo sestro.“

Pa s cesarjem se ni dalo šaliti. Kazen, koja je odločil, se je morala izvršiti. Martin nima srčnosti, da bi prosil milosti. Obrne se pa na sestro cesarjevo, Marijo Ogrsko, češ, žensko srce se dá laglje omečiti. Toda namestnica ga brez usmiljenja odslovi.

(Konec sledi.)

tem vedo vsa mesta; govori se še marsikaj drugega, a ni vredno, da bi to omenjali. Omikani volilci so volili liberalce, ker so nestrpni in sovražni vsem pristno katoliškim načelom, priprosti volilci pa so volili po njih volji, ker se jim je ponudila prilika, da so se zopet enkrat zastoj najedli in napili ter morda še kaj po vrhu dobili. Z jedno besedo: zmagala je zagrizenost nad treznostjo, oziroma breznačelnost nad načelnostjo, nerazsodnost nad pametjo!

Dr. Tavčar, ki za Loko in Kranj ni prav nič storil, preselil se je zato v dolenska mesta. Na svojih volilnih shodih je razvijal svoj program. A kakšen je ta program? Nič drugega, nego zakleto sovrašтво do cerkve, do škofa in duhovnikov, katere bi on s tovariši najraje vtopil v žlici vode. Sam je povedal naravnost, da prva in glavna, menda tudi jedina točka njegovega programa je, da „bo gledal pod prste katoliško narodnim poslancem“, z drugimi besedami, da bo v zbornici s svojimi rovtarskimi dovtipi burke uganjal, čas tratil in sploh vse tvegalo, da prepreči ali vsaj zadrži vsako vspešno delovanje naših poslancev v blagor kmetom in meščanom. Tak poslanec ima res lepe pojme o svojem poslanskem poslu; če bodo tovariši sekundirali dr. Tavčarju s takim programom, vemo lahko že naprej, kakošne prizore bomo v prihodnjih šestih letih v naši deželni zbornici doživeli. In zakaj vse to? Samo zato, ker so našim liberalcem sedaj nekoliko bolj peroti pristrizene, nego so jim bile prej, ker vidijo, da ne bodo mogli tako samooblastno komandirati deželi, kakor so doslej in kakor so upali, da bodo tudi poslej. Ker jim je duhovščina glavna ovira, ker se jim upira, zato jo pobijajo z ognjem in mečem, z najgršim obrekovanjem in napadanjem. Vedo naj ti ljudje, da bi sloveskega naroda že davno ne bilo na svetu, ko bi ga duhovščina ne rešila. S pomočjo katoliške cerkve si je slovenski narod rešil tisto, kar še ima. Ako ni to resnica, kar je oče dr. Bleiweis že davno zatrjeval slovenskim liberalcem, pove naj kdo, po čem se je slovensko ljudstvo otelo popolnega propada!? Če pa ima slovenska duhovščina največ, reči smemo, skoro vse zasluge, da se je naš narod narodno probudil iz spanja, da ni za vselej zadremal, da ni že zakopan, zakaj se sedaj ista duhovščina podi s političnega polja, ko je treba probujeni in oživljeni narod pametno in modro organizirati? Naj se liberalizem slovenski šopiri, kakor se hoče, prepričan naj bo, da tudi njemu pride kmalu konec. S kmetov, kjer so delovali izključno le narodni duhovniki, prodrla je v preteklem polstoletju narodna zavest v mesta, ki so se sicer nerada, a slednjič vendar-le udala in pokazala narodno lice. S kmetov, kjer še delujejo isti narodni duhovniki kot pravi prijatelji ljudstva, bo v b o

dočih letih prodirala katoliška zavest v mesta, kjer bo po marsikakem boju sledujoč brez dvoma zinagala do cela in mesta bodo pokazala katoliško-narodna lica! Tedaj ne bo več odločevala pljača, ne denar, ne strast.

Tedaj bo opozicija, katera pač ne bo nikoli zginila, brez moči. Le v katoliško-narodnih načelih se obeta Slovincem boljša bodočnost i v narodnem i v gospodarskem pogledu ker slovenski značaj je katoliško-naroden v svojem bistvu, kar je več ali manj na njem, navzel si je od tujstva. Bog utrdi pošteno slovensko ljudstvo v teh načelih, ki so v preteklih dneh slavila tako sijajno zmago!

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Ker znani vodja dunajskih krščanskih socialistov **dr. Lueger** ni bil potrjen dunajskim županom, zato je prišlo v državni zbornici do burnih, ostrih debat. Vlada se je sklicevala le na to, da isti udarec velja le Luegerjevi osebi, češ, da ni sposoben za dunajskega župana, ne velja pa celi krščansko-socialni stranki. V opravičeni nevolji nad tem so nekateri poslanci te stranke tako ostro napadali vlado, da so pri marsikaterem somišljeniku zgubili mnogo zaupanja, in jim bo to zelo škodovalo. Poslanec Schneider je bil celo izročen sodnijski preiskavi. Lueger je imel brez dvoma prav, ko je javno izrekel mnenje, da le radi tega ni bil potrjen, ker so židovski liberalci in mažarski masoni zoper njega na vlado pritiskali. Ta dogodek kaže, da bo imel kot nasledek velike izpremembe. Konservativni klub Hohenwartov se je razcepil. Iz njega je izstopilo doslej že 16 poslancev, ki so ustanovili katoliško ljudsko stranko. Predsednik ji je baron Dipauli, o katerem se je že prej govorilo, da postane vodja konservativnemu klubu, ako bo Hohenwart poklican v gosposko zbornico. V novem katoliškem klubu so doslej zbrani že najboljši dosedanji pristasi konservativnega kluba n. pr. Ebenhoch, Fuchs in dr. Vsi ti odlični možje so odločni katoličani in so že dolgo časa čakali ugodne prilike, da izstopijo iz Hohenwartovega kluba, v katerem so se morali marsikdaj udati v take stvari, katere so bile zoper njih prepričanje, a se zaradi tovarišev niso mogli svojevoljno ustaviti. Porabili so ugoden trenotek, ko se je šlo za to, bo li Lueger, ki je znan kot dober kristijan, potrjen ali ne. K novemu klubu bo v kratkem pristopilo še več drugih poslancev, ki se v načelih ž njim strinjajo. Naši slovenski poslanci so za sedaj ostali še v Hohenwartovem klubu, ker mu dolgujejo hvaležnost za podporo pri marsikaterih pridobitvah v prid Slovencev. Kadar pa se večina Hohenwar-

tovega kluba preseli v katoliško ljudsko stranko, tedaj vstopijo v njo tudi naši poslanci, vsaj tisti, ki se strinjajo s katoliškimi načeli. Upa i smemo, da bo ta stranka vedno podpirala pravične zahteve slovenskega naroda; saj, ko bi se jim ustavljala, nehala bi biti katoliška. Želeti je le, da bi se tej stranki pridružili vsi oni poslanci raznih narodnosti, katere družni vez katoliških načel, in da bi postala ta stranka polagoma to, kar je v Nemčiji katoliški centrum.

Na **Ogerskem** so strašne zmede zaradi cerkveno-političnih prenosov. Odkar vodijo krstne, mrliške in poročne knjige nalašč za to postavljene uradniki, čakajo večsib mrlič po več dni na pogreb, ker istih uradnikov ni zadostno število. Pri porokah silno nagajajo ljudem, da so povsod že hudo nakačeni. Dan na dan se dajo o tem nove postave, večsib celo po dve na en dan in troški za to zelo rastejo. Celo liberalni listi priznavajo, da vsi uradniki teh knjig ne morejo toliko storiti, kolikor je storila doslej duhovščina zastoj in z malim trudom državi v prid. — Ljudska stranka na Ogerskem se vrlo giblje. Okolu Požuna, zlasti med Slovaki je dosegla pri zadnjih občinskih volitvah lepe uspehe. Ako bo ta stranka postopala složno z novo katoliško ljudsko stranko v Avstriji, postala bo njih vez močan jez nasilnemu liberalnemu toku.

Kaj je novega po širokem svetu?

Na **Nemškem** so jeli zelo strogo postopati zoper socialne demokrate, zlasti zoper njih kolvodje. Njih stanovanja so preiskali in našli mnogo pisem, na podlagi katerih bodo obsojeni in kaznovani. S tem pa socialno demokratstvo nikakor še ne bo zatrto; še hujše bo yskipelo.

Na **Turškem** so več tisoč vojakov rezervistov poklicali v orožje in jih poslali v Malo Azijo pomagat Armencem in drugim kristijanom. Kakor poročajo turška uradna poročila, je moritev ponehala, a turškim poročilom ni dosti verjeti. Požganih je že več sto vasi in bojda na tisoče kristijanov poklanih. Tuje velevlasti so poslale vsaka po dve ladiji v Črno morje, da tako strahujejo razdivjane Turke.

Piše se nam:

Iz Črnomlja. — Končane so volitve v deželni zbor. Lepo se je izteklo v kmečkih občinah; tudi na Belokranjskem je bil enoglasno izvoljen za poslanca Franc Schweiger, župnik na Radovici. Strašno grdo ga je napadel „Rodoljub“, a ljudstvo belokranjsko je pokazalo, da je z duhovni, da je nobena sila ne odtrga od te zveze. Delalo se je zoper Schweigerja zlasti v njegovem rojstnem kraju, v črnomeljski fari.

Koliko malo zaupanja imajo župani pri svojih občanih, se vidi iz tega, da razun na Butoraju ni bil v nobeni občini izvoljen župan za volilnega moža.

Ker je Š. kot poslanec in tudi pri svoji agitaciji tako grozno propadel, je hotel saj mestu Črnomlju rešiti čast. da je liberalno. Volilcev sicer niso nepričevali za resnico, ampak Tavčar se je prišel predstaviti in udrihal je po knezoškofu, duhovnikih in zlasti kapelanih, to je njegov program. Črnomaljške je bolj prepričala pijača, za katero je daroval Tavčar precejšno svoto. Več volilcev je reklo: „Jaz grem tam, kjer je kaj pit, ali tam, kjer jih je več“. Tako se je pilo dve nedelji po vrsti, pred volitvijo in po volitvi. Res, značajne in zavedne volilce ima Tavčar, na katere je lahko ponosen.

Iz Petrove vasi. — Dne 25. nov. se je v Črnomlju streljalo na čast Tavčarju. Drugi dan pa je zunaj v Petrovi vasi bila lepa slovesnost. Naš novi gospod župnik, ki so vneti za čast božjo, obiskujejo po fari razne podružnice; tako so omenjenega dne šli tudi v Petrovo vas. Ko so se bližali podružnici, je naznanil strel nekaj nenavadnega. Zagledali smo dalje na zvoniku lepe zastave. Ko pridejo skorej k cerkvi, je bil postavljen slavolok z napisom: „Pozdravljeni naš pastir!“ Nekaj korakov od tod, stal je župan Ivec z odborom in je g. župnika pozdravil, na kar se mu zahvalijo in izrekajo svoje veselje nad lepim vsprejemom. Na to je bila peta sveta maša; po sv. maši se g. župnik obrnejo po cerkvi, ki je bila polna pobožnih Petrovčanov in spregovoré nekaj besed. Povdarjali so zlasti, da vidijo in da so slišali o gorečnosti in poštenem krščanskem življenju Petrovske občine in izrekajo upanje, da bodo njim udane ovčice. Po končanem opravilu so šli g. župnik v spremstvu kapelana in odbornikov med pritrkavanjem zvonov in streljanjem šolo pogledat, kjer mu g. učitelj in predsednik krajnega šolskega sveta Janko Grzin, pokaže šolsko sobo. Na to so se g. župnik odzvali prijaznemu vabilu Grzina in so šli v njegovo gostoljubno hišo. Omenimo še, da imajo Petrovčani sedaj novo šolsko zastavo, katera je bila zasajena v cerkvi. Za njo so nekaj dali Petrovčani, a večji del svote je daroval od nas odišli, sedaj v Semiču službujoči kapelan Mihael Klemenčič. V imenu Petrovčanov mu izrekamo tem potom svojo zahvalo.

Iz Doblj pri Črnomlju. — [Volitev, čitalnica, domače stvari.] — Volitev volilnih mož za deželni zbor se je pri nas tako dobro obnesla, kakor še nikoli. Znano je, da je naša občina do zdaj z liberalnimi Črnomaljšci vlekla, in da so bili izvoljeni volilnim možem tisti, ktere je neizogibni Š., ki je šestokrat v našo vas prihajal, nasvetoval. Pred šestimi leti je naše može volilce tako obdelal, da so bili pripravljene zanj oddati glasove, pa kakor lisica, ki do grozda ni mogla, tako je tudi on svoje glasove odstopil g. Jeršinovcu, češ, če jaz ne morem voljen biti deželnim poslancem, naj bo vsaj od moje stranke, pa se je jako opekel. Nečastno je za našega župana, da zdaj ni bil izvoljen volilnim možem. Enako se je zgodilo sicer tudi talačkemu županu, pa tam se ni čuditi, da nima zaupanja, ker se dá voditi človeku, ki celi občini preseda in niti vredno ni, imenovati ga. Zakaj imamo pa pri nas tacega župana, ki ima tako malo zaupanja pri svojih občanih? Ko so bile občinske volitve za župana, bi nam Maverlčani kmalu županski stol vzeli in ga na Maverle prenesli. V tej sili, ker pregovor pravi: „sila kola lomí“, je bil izvoljen zdajšnji župan, zato da je županski stol ostal v Dobljčih.

Da so nekteri naši možje liberalnega duha navzeti, se ne čudim, kajti imamo čitalnico, ki sicer le životari, vendar dobiva cerkvi in duhovnom sovražne

časnike n. pr. „Rodoljub“, „Slovanski svet?“, in kdor take liste prebira, ne more biti dobrega krščanskega mišljenja. Ali je čitalnica naročena na „Slovanski svet?“ Ne. Zastonj ga dobiva že nekaj let, kterelega pa le malo berejo. Ko je o neki priliki pošten mož rekel znanemu kolovodji liberalcev v Črnomlju, da se mu ta list najbolj neumen vidi, ker tako hvali pravoslavje, ter krivo vero in odpad od rimsko-katoliške cerkve proslavlja, ga je liberalni „nebodigatreba“ zavrnil, rekoč: „Vi ne razumete tega“, na kar je mož odgovoril: „Če ne razumemo, kaj se nam pa vsiljuje ta list, saj ga tako skoraj nobeden ne bere.“

Kakor drugod ljudje marsikaj delajo in popravljajo, enako pri nas ne držimo križem rok. Tudi vas Dobljče se lepša, ker se stavijo nove in zidane hiše, stare pa podeljujejo in popravljajo. Le ene reči najbolj pogrešamo, in to je vino. O koliko veder smo ga pred kratkim časom vsako leto pridelali, tako da smo ga lahko nekaj prodali in imeli za „štibro“ in domače potrebe. zdaj ga niti za domačo rabo nimamo. Kdo bi si mislil pred malo leti, da se bo v naši vasi obnesla gostilna, kjer bi se točilo pivo mesta vina. In prišlo je do tega, kajti trtje je opešalo in posahnilo, drugo pa je už uničila, in ni nič pomagalo, če je tudi usni pregledovalec iz Črnomlja skozi povečevalno steklo na njo streljal. Tudi sadja nismo letos skoro nič imeli, sploh vsi letošnji pridelki so pičili. Treba bo varčevati, ker do prihodnje spomladi je še dolgo, preden bomo imeli zopet kakošen užitek.

Domače vesti.

(V Šempeter pri Novem mestu) pride za kapelana g. Jan. Dolinar, ki doslej še ni bil nikjer nastavljen.

† (Umrl) je 2. novembra po daljšem bolehanju v Celju gosp. Franc Pevič, vojaški nadoskrbnik v pokojni, v 62. letu svoje starosti. Imel je večje posestvo v Mirni; bil je vsikdar zvest rodoljub ter bil tudi večkrat odlikovan. Naj v miru počiva!

(Paralelka prvega razreda) tukajšnje gimnazije se je nastanila po dovoljenju vis. učnega ministerstva v hiši katoliške družbe rokodelskih pomočnikov.

(Dol. pevsko društvo v Novem mestu) ima svoj redni občni zbor v soboto, 14. decembra 1895 ob polu osmi uri zvečer, h kateremu svoje člane uljudno vabi

ODBOR.

(„Narodna čitalnica v Novem mestu“) ima svoj redni občni zbor v soboto, 14. decembra 1895 ob osmi uri zvečer, h kateremu svoje člane uljudno vabi

ODBOR.

(V bolnišnico Usmiljenih bratov v Kandiji) se je tekom meseca oktobra sprejelo 47 bolnikov; koncem meseca septembra jih je ostalo v oskrbovanju 26; toraj je bilo skupaj oskrbovanih preteklega meseca 73 bolnikov. Od teh je ozdravelo 39, zboljšalo se jim je 7, neozdravljiv bil je eden; umrl ni nobeden. V oskrbovanju preostalo jih je za november še 26. Oskrbovalnih dnij se je nabralo v preteklem mesecu 798.

(V kmetijskej bralnici) je bilo 17. pret. meseca veliko ukaželnih poslušalcev. Z veseljem to biležimo, ker vidimo, da se vedno bolj širi prepričanje, da se mora dandanes tudi kmet učiti. Poslužujte se lepe prilike, kojo Vam nudi g. V. Rohrman v hiši kat. družbe rokodeljskih pomočnikov!

(Mestna hranilnica v Novem mestu.) Meseca novembra se je vložilo od 91 strank 13.370 glđ. 70 kr.; vzdignilo od 37 strank 7.700 glđ., 06 kr.; izplačalo posojil 10 strankam 6.550 glđ; skupnega prometa je bilo ta mesec 39.144 glđ. 96 kr.

(V kmetijski bralnici v Novem mestu) bode to nedeljo t. j. 1. decembra ob 9. uri dopoldne poduk gospodarjev o vprašanju: „kako je zboljševati stare in opešane travnike in košnice, in kako je na novo napravljati travnike.“ Zadnjo nedeljo pogovorila so se ravno tam sledeča vprašanja z gospodarji: „Ali je prav, da puščamo stara deteljišča za senožeti“ in „kake vrednosti je sempir (seneni drobir) za trošnje po travnikih.“ Prihodnjo nedeljo 8. t. m. bode pa poučen razgovor o tem, „kaj je boljše pridelovati za krmo, čisto deteljo ali mešanico detelje in trave.“ — Vabimo k obilni udeležbi.

(V državem zboru) je govoril naš poslanec K. Klun, naj se na graškem vsenčilišču ustanovi slovenska stolica. Opozarjal je pri drugi priložnosti tudi na to, da se pri vojaštvu premalo ozira na verske dolžnosti, da žalibog mnogi mladeniči med vojaki zgubé skoro vse svoje versko prepričanje. V mnogih vojašnicah so kapele tako zapuščene, da se v njih niti maševati več ne more. To se mora zboljšati.

(Zima je tu!) Kmetovalci, imejte usmiljenje z ubozimi ptički, ako pritisne huda zima. Polagajte jim kakovo zrnice ali ostanke jedi na kakov kraj, da lakote ne poginejo — spomladi Vam bodo obilno povračevali s pokončavanjem mrčesa.

(Ogenj) nastal je v vasi Primčavas v Ambruški župniji ter trinajstim gospodarjem vse vpepelil. Zavarovani so bili za male novce; pogorelci so jako potrebni podpore. Priporočamo je usmiljenim srcem.

(Minolega leta 1894) bilo je po vsej kranjskej deželi 3560 zakonov sklenjenih. Otrok se je rodilo 17.871, umrlo pa je 13.924 oseb, in sicer 6.857 moškega 7.067 ženskega spola. Ponesrečilo je 127 oseb. — Umrjenih je bilo 23, samoumorov pa 22. — Samo v ljubljanskem mestu je bilo 231 porok, 975 krstov in 1090 mrličev, in sicer 575 moškega in 515 ženskega spola. — Po vsej našej deželi bilo je 2.330 oseb nad 70 let starih, od teh je bilo 1099 moških in 1231 ženskih. V Ljubljani je dočakalo starost 70 let 94 moških in 104 ženske. V Ljubljani so bili 4 samomorilci, 6 pa jih je ponesrečilo. — V Krškem okrajnem glavarstvu, ki šteje 53.236 duš, je bilo v tretjem četrtletju, to je v mesecih julij, avgust in september 44 porok. Rojenih bilo je 439, in umrlo jih je 332, od teh je bilo 155 otrok manj ko 5 let starih. Nad 70 let bilo je starih 28 oseb. Na davici jih je umrlo 55, za grižo pa 78. Ponesrečilo se jih je 5, in eden se je sam usmrtil.

(Letošnja jesen) je bila prav ugodna za Dolenjce; lahko so pospravili svoje pridelke, napravili si nastilja za zimo. Paša je dolgo trajala, vsled česar se je prihranilo dokaj krme. Zadnje dneve pa nam je prinesla burja snega, koji pa upamo, ne bode imel dolzega življenja. — Po Notranjskem je ista burja grozno gospodarila. Blizo Trnovoga na železnici Šempeter Reka je prevrnila in osem metrov globoko vrgla osemnajst železničnih voz. Velika sreča je, da so bili tovorni vozovi in da ni bilo na njih nobenega človeka. Škoda, katero trpi železnica, pa je jako velika. Tudi sicer je napravila grozna burja po Notranjskem nepopisno škodo pri hišah, na polju, pri drevju itd.

Na ogrski železnici blizu Reke je burja tudi prevrnila nekaj vagonov. Dolenjci, varujmo svoje gozde. Ako je izsekamo, bode burja gospodarila ravno tako nam, kakor gospodari sedaj našim notranjskim sosedom.

Socijalni načrt slovenskih delavskih stanov.

(Dalje.)

E. Delavci.

1. Delo je dolžnost in splošno premoženje vseh zdravih ljudij; po delu je mogoče, da si človek zagotovi pravico za svoj obstanek. Pošteno in dobro delo, kakor tudi pravična cena in plača za delo vstvarja splošno blagostanje narodov.

2. Delo torej ne sme biti monopol kapitalu, pa tudi ne sme postati po kapitalističnem gospodarstvu žrtva oderuštva in izsesavanja, kot se sedaj mnogokrat godi.

3. Država je dolžna po zakonodajstvu in po upravi braniti pošteno delo; torej je mora namenu primerno organizovati, da je obvaruje izsesavanja in oderuštva in da zagotovi vsakemu delavcu njegovemu delu primerno pravično plačo.

4. Otroško in žensko delo po tvornicah se mora popolnoma odpraviti. Ker se to ne more takoj doseči, se mora najpreje odločno skušati, da vsaj tisto žensko delo odpade, ki škoduje zdravju in poklicu ženske kot žene in matere ali družinskemu življenju, ali ki napravi neopravičeno konkurenco moškemu delu.

5. Ponočno delo naj se le tistim podjetjem dovoli, pri katerih se delo ne more pretrgati iz tehničnih vzrokov.

6. Ob nedeljah in zapovedanih praznikih mora vsako delo počivati. Počitek trajaj od sobote do ponedeljka celih 36 ur.

7. Uvedi se najvišja neprestopna delavska dōba in sicer pri vseh rudo- in premogokopih in pri vseh strokah, koder se mehanično s stroji v velikem producira, vzlasti pri težkih in zdravju škodljivih delih bodi osemurni delavski čas; pri malem obrtu, pri rokodelstvu, kupčijstvu in drugih temu podobnih strokah pa se uvedi deseturna delavska dōba.

8. Ker je temelj vsemu družabnemu redu družina, zato sodimo, da je glavna naloga javne oblasti, da z zakoni in s primernim izvrševanjem zakonov v upravi v vseh obzirih varuje in povspesuje družinsko življenje.

9. Da se omogoči vsakemu državljanu doseči primerno omiko, se mora na vseh državnih učilnicah poučevati brezplačno do najvišje izobrazbe.

10. Zahtevamo, da se izvrši obvezno in za življenje zadostujoče zavarovanje za bolezen, proti nezgodam, za onemoglost in starost, kakor tudi preskrbljenje udov in sirot; za te blagajne zahtevamo tako uredbo, da ne bo uprava požrla s svojimi stroški neprimerno velikega dela dohodkov, kakor se sedaj velikrat godi.

Delavec bodi zavarovan:

- V bolezni (bolniške blagajne).
- Ob nezgodah (zavarovanje proti nezgodam).
- V starosti (invalidni zaklad).

a) v bolniške blagajne naj skladajo delavci sami svoje prispevke in jih upravljajo izključno sami pod nadzorstvom drželnih uradov; ženske bolniške blagajne bodite posebej; vanje dajejo tretjino tudi delodajalci.

β) za zavarovanje proti nezgodam naj plačujejo samo delodajalci; uprava te zavarovalnice bodi najprej enostavnejša;

γ) za ostarele delavce naj se ustanovi poseben deželni invalidni zaklad, v kateri naj plačujejo delodajalci, delavci in dežela sama; izvršitev tega predloga naj se prepusti deželnemu zboru.

Za rudarje in topilce zahtevamo posebej:

Bratovske skladnice.

- a) Za rudarske bratovske skladnice naj se po zakonu ustanovijo enotna pravila.
- b) Po teh pravilih naj se upravlja vsaka bratovska skladnica posameznih samostojnih zavodov popolnoma samostojno. Zato naj se po krajevnih razmerah pridajo zakonitim pravilom posebni dodatki, ki pa ne smejo rušiti načel enotnih pravil.
- c) Na ta način bo mogoča vzajemnost vseh zavodov pri preseljevanju in premeščevanju delavcev; prenesel se bo bratovski denar, in delavec bo z rodbino vred užival pri vseh zavodih jednake prednosti in pravice na bratovsko skladnico.
- d) Da se sestavijo vzorna pravila, naj se skličejo k razgovoru (enketi) zastopniki rudniških lastnikov in rudarjev.
- e) Kar bi manjkalo v bratovski skladnici, naj dopolni delodajalec sam.
- f) Izjavljamo se proti temu, da se uvede osrednja državna bratovska skladnica.

Dodatek. Nekaj načel za skupna pravila:

α) v provizijo se šteje vsako leto v rudnikih in topilnicah od tiste dobe, ko je bil delavec stalno vsprejet; leta, katera je kdo preživel pri kakem drugem delu, pretrgavši rudarsko delo, se ne všteto; pri tem se v obeh slučajih šteje doba nad 6 mesecev za celo leto;

β) na provizijo ima še le tisti pravico, ki je delal cela tri leta pri kakem zavodu in plačeval bratovsko vlogo;

γ) rudar sme in more v zavodu delati k večjemu 40 let;

δ) vojaška leta se štejejo v pokojninska leta; bratovsko vlogo za ta leta plačuje država;

ε) kakoršnekoli kazenske določbe (razven za nizka hudodelstva) nimajo na provizijo niti najmanjšega vpliva.

11. Zahtevamo slobodo društev in shodov, in da se popolnoma varuje pravica združevanja.

12. Zahtevamo, da se odpravi časniški kolek, ki obtežuje razvoj poštenega in poljudnega časopisja, da se ne zabranjuje raznašanje in prodajanje knjig in časopisov, torej tiskovno svobodo v pravem pomenu, in zato tudi zakonito varstvo proti priobčevanju napadnih poročil, proti napadom vere in pravosti, družine in osebnosti; konečno stroga določila proti vsaki, kakoršnokoli skvarjenosti.

13. Zahtevamo, da imajo vsi moški državljani, ki imajo popolne državljanske pravice, od dovršenega 24. leta aktivno in od dovršenega 30. leta pasivno volilno pravico.

14. Zahtevamo, da se proglasi volilna pravica kot volilna dolžnost in da se sklenejo stroge zakonite določbe v obliki zapora, če jo kedo prestopi ali če se godé pri volitvah neredi.

15. Občna volilna pravica naj se raztegne na vsa postavodajalna zastopstva in občinske odbore.

16. Zahtevamo zakonito varstvo za delavce, ki izvršujejo po svoji vesti in volji mandate v odborih bolniških in drugih zakonitih blagajne, in sploh v vseh javnih zastopih.

17. Zahtevamo, da se uvedó zakonita razsodišča, katera naj razsojajo razpore in prepire gledé na prepire in odpoved dela, kakor tudi razmere plač med delavci in delodajalci. Ta sodišča naj bodo sestavljena iz delodajalskih in delavskih zastopnikov.

18. Prepove naj se „truk“.

19. Preskrbé naj se za delavce zdrava, snažna in primerna stanovanja. V ta namen naj se podpirajo v to svrhu ustanovljena društva iz državnega zaklada. Država naj skrbi za to, da se kakor kmalo mogoče oskrbi delavcem potrebnih dobrih stanovanj. Dežela naj z dobrim stavbenim redom, država pa s strogimi določili gleda na zdravje v stanovanjih.

20. Plača bodi tako vravnana, da more vsak delavec pošteno izhajati s svojo plačo in si iz nje prihraniti kaj za starost; tudi zahtevamo, da se ustanovi najnižja plača, pod katero ne sme delodajalec nikedar plačevati delavcev. To najnižjo plačo morajo določiti po krajevnih razmerah zastopniki delodajalcev in delavcev. Vsak delavec mora imeti pravico, da napreduje pri delu in da se mu po določeni vrsti let tudi primerno zvišuje plača. Delavci morajo imeti pravico do gotovega deleža pri čistem dobičku; znesek tega deleža naj določuje poseben odbor iz delavskih in delodajalskih zastopnikov.

21. Akordno delo naj se odpravi povsod, kjer je nevarno, ali kjer ob neugodnem času vsled njega delavci nimajo zaslužka.

(Konec prihodnjič.)

Poslano.

Peticija na državni zbor.

Podpisani hoče se obrniti do državnega zbora, s prošnjo, da bi se mala loterija odpravila, ter pozivlja vse enako misleče, da se za ta čin njemu pridružijo.

Ni mi potreba opisovati škodo, katero dela mala loterija bodisi v gospodarskem, bodisi v socialnem oziru. Mala loterija daje priložnost k lahkomišljenosti, pospešuje navado na popolno negotovo srečo se zanašati, pospešuje prazno vero, in ne redko privede nesrečnega igralca do hudodelstev ali celo do samomora; kakor je razvidno iz neke ne davno na svetlo prišle statistike, ima mala loterija 15 odstotkov samomorilcev na vesti. V korist deželi in posebna dobrota za manj premožnega moža je tedaj, da se mala loterija odpravi, ki itak le z malimi dobitki razpolaga, in se večje denarne svote nikdar ne dobi. — Tudi nadomestila za to napravo lahko dobimo.

Na Ogrskem imajo neko „Razredno loterijo“, ki nudi velikanske dobitke. — Iz nekega došlega mi pojasnila velikega razpošiljalca za te srečke Karol Heintze-ja v Budimpešti, povzamem n. pr., da bo v drugem razredu te loterije, pri srečkanju začetkom decembra pri 90 tisoč srečkah 20 tisoč dobitkov, v skupnem znesku skoro štiri in pol milijonov kron, ter utegne zanašati glavni dobiček en milijon kron; kakov razloček je vendar mej razredno in malo loterijo. — Taka razredna loterija bila bi tehten vzrok za odpravo male loterije. Hočemo tedaj za vpeljavo take razredne loterije v Avstriji prositi, ali pa saj poskusiti doseči, da se začasno srečke ogrske razredne loterije v Avstriji javno prodajati smejo. O tej stvari bomo poročali, dalje pa prosim, za to misel prijateljev pridobivati.

Edvard Langer,

zasebnik.

Darovi za dijaško kuhinjo v Novem Mestu:

Dobrotniki iz Novega mesta in Kandije (imena so bila navedena 1. novembra) 22 gld. 45 kr.; g. R. Dolenc za oktob., nov. dec.; 1 gld. 50 kr.; gospa J. Hočevar iz Krškega 30 gld.; g. I. Kinsky, svetnik 2 gld.; g. dekan M. Tavčar 20 gld.; g. H. Povše, kapl. 5 gld.; gospa Vehovec 5 gld.; pri g. Fr. Pehanitu v Žužemberku nabrali dobrotniki 10 gld.; g. M. Barbo, župnik 5 gld.; g. J. Virant župnik 1 gld.; g. A. Bojanec, kapl. 13 gld.; g. inž. Fr. Tomšič v Pragi 1 gld.

Jestvin so darovali:

G. R. Smola krompirja, repe in zelja; g. prošt Fr. Dovgan iz Metlike 4 vreče krompirja; g. Jos. Mogolič krompirja in repe; Jakše J. in Pintar Fr. repe; gg. Rozina, Peterlin, Tandler in Franc Krajec iz Kandije krompirja.

Kranjska hranilnica je poklonila ob priliki svoje 75letnice 1000 gld. za dozidanje hiše, ki je bilo potrebno, da so se napravili prostori za dijaško kuhinjo. Dar je prišel, kakor bi ga bil res Miklavž prinesel, kajti ravno 1000 gld. dolga je bilo nujno plačati.

Bog plati vsem dobrotnikom. Ponovim pa prošnjo za jedila — zlasti potrebujem krompirja in fižola.

Dr. J. Marinko.

Loterijske številke.

Gradec	16. novembra	58	74	28	7	54
Trst	23. "	86	70	68	64	55

ZAHVALA.

Frančiškanski samostan se presrečno zahvaljuje vsem tistim, ki so spremili k poslednjemu počitku ranjkega

P. Ehrenfrieda Zupet,

bivšega gvardijana, kateheta in učitelja na gimnaziji in v ljudski šoli.

Posebej še izreka svojo zahvalo mil. g. proštu, veleč. kolegijatnemu kapiteljnu, preč. duhovščini iz okolice, sl. c. kr. gimnaziji, sl. c. kr. uradom, meščanstvu in meščanski godbi, gg. gimnazičcem, deški in deklški šoli in sploh vsem, ki so blazega ranjkega zadnjikrat počastili in molili za njegov dušni pokoj.

Novo mesto, dné 17. novembra 1895.

Slavnemu občinstvu uljudno naznanjam, da imam v svoji zalogi

fine ruske galošne (Überschuhe)
iz najboljšje tovarne.

Imam bogato zalogo dobrega usnja. — Izdelujem vsakovrstne, tudi najfinejše čevlje. Za dobro in lepo delo jamčim.

Velespoštovanjem

(246—2) **Dim. Stefanovič, Novo mesto.**

Stanovanje,

na novo popravljeno, v Novem mestu h. št. 224, v prvem nadstropji, obstoječe iz treh sob, kuhinje, vrta itd. odda se takoj po nizki ceni. Več pové

(252—1)

L. Ropas.

Išče se kupiti

oprava za špec. in manuf. prodajalno.

Ponudbe naj se pošiljajo na uredništvo „Dol. Novic.“

Razglas.

V popravo župnijske cerkve sv. Petra v Črnomlji vršila se bode zmanjševalna licitacija dné

27. decembra 1895 ob 10. uri zjutraj

v pisarni župnijskega urada v Črnomlji.

Vse delo cenjeno je 1121 gld. 5 kr. Vadija vložiti je 10%.

Proračuni in licitacijski pogoji leže v župnijski pisarni vsakteremu na ogled

Odbor za popravo farne cerkve v Črnomlji,
dné 24. novembra 1895.

Jeršinovič,

načelnik.

(250—1)

Oznanilo.

Prihodnji (Božični) somenj v Črnomlji bode s privoljenjem vis. c. kr. deželne vlade z dne 15. novembra 1895 št. 15.292

v torek dné 17. novembra 1895.

Mestno županstvo Črnomelj,

(248—1)

dné 26. novembra 1895.

Gozdnega in lovskega varuha

ali logarja, sprejemem takoj v službo.

Alojzij Gatsch,

trgovec v Kostanjevici.

(249—1)

Išče se

kovač, večšč živinozdravništva.

Kovačija je tik okrajne ceste, kjer vsaki dan veliko voznikov prihaja. V okolici ni nobenega kovača, ki bi železna drevesa za orati zdeloval — in bi kovač večšč tega dela veliko zaslužil. Oženjeni imajo prednost. Stanovanje brezplačno. Pisma pod V. V. 26. na uredništvo tega lista.

(247—1)

V Bajnofu pri Novem mestu

se prodaja

okoli dva vagona krompirja

najboljšje vrste.

(241—2)

Vina bela in črna

(24—13)

se dobé vsaki čas pri

Edvardu Rosini v Kandiji st. 2.

poleg Novega Mesta.

Usojam se slavnemu občinstvu uljudno naznanjati, da je

Steinfeldska pivovarna bratov Reininghaus v Gradcu

v najem vzela staroznano slovečo Brunerjevo gostilno v Novem mestu s kleti in ledenico vred, in da sem

➔ **16. novembra gostilnico zopet otvoril.** ➔

Potrudit se bom, kot zastopnik imenovane pivovarne, častite goste postreči z izvrstnimi jedili, najboljšimi vrstami seosbno dolenjskega vina, kakor tudi najfinejšo Steinfeldsko pivo.

Za obili obisk se uljudno priporoča

(243-2)

R. Wellmann.

NB. Zaloga pivovarne Reininghaus nahaja se v isti hiši. Gospode gostilničarje vabim, da bi tu jemali izvrstno mareno in uležano pivo, ktero je znano kot jako izvrstno, in jim zagotavljam prijazno, fino in najskrbnejšo postrežbo.

➔ Učenca, ➔

kateri je prvi razred srednje šole ali vsaj ljudsko šolo z dobrim vspehom dovršil, vsprejme

August Kunc,

(234-3) trgovina z mešanim blagom v Črnomlju.

Učenec za pekarijo

(242-2) sprejme se takoj

v Grmovi pekariji na glavnem trgu v Novem mestu.

Oskrbništvo grajščine Ruperčvrh

prodaja meter dolga

drva za kurjavo

in sicer polena na Ruperčvrhu po 2 20 gld. m³, v Novomestu postavljena po 2 60 gld. m³. — Tako zvan „Prügelholz“ na Ruperčvrhu po 1 60 gld., v Novomestu postavljena po 2 gld. m³.

Naročila sprejema gospod

(219-5)

➔ Franc Kastelic v Kandiji. ➔

Kot nadomestilo za bobovo kavo se priporoča Najokusnejša, edino zdrava in ob seosbno po zdravnikih ženskam, otrokom in bolnikom; najcenejša primes k bobovi kavi je:

KATHREINER-LOD.

ČASTNI DIPLOM

1891-1894

8 ZLATIH KOLAJN

Pozor: sahtevajte in jemljite le izvrstne navoje s imenom „Kathrein“.

KATHREINER-

KNEIPPOVA SLADNA KAVA.

Najčistejši prirodni plod v celih zrnih, ki se ne dajo ponarejati.

Se dobi povsod: ½ Kile za 25 kr.